

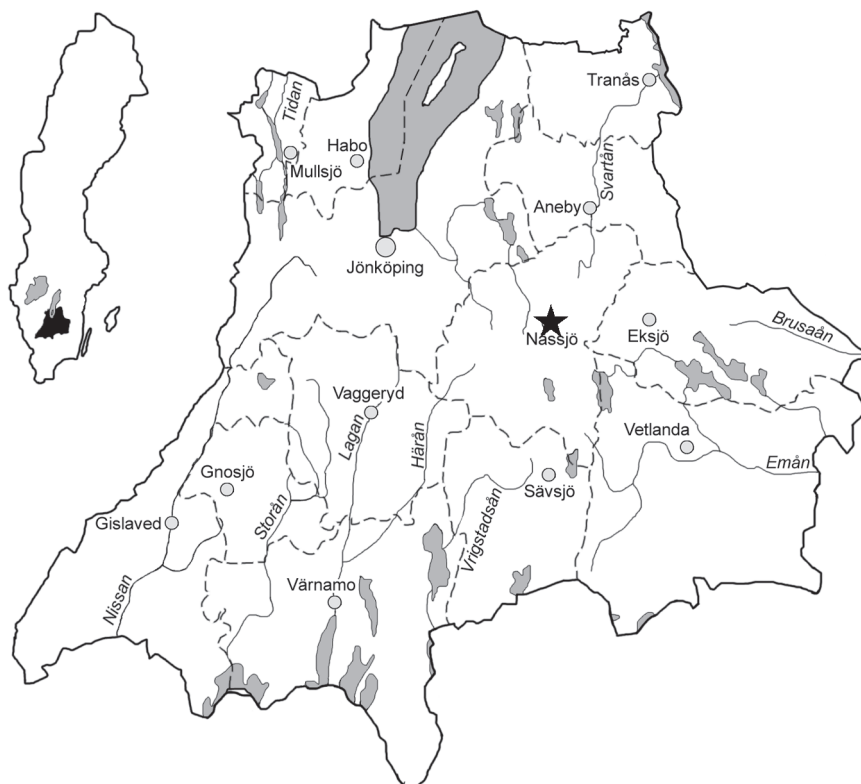
Nässjö stadshus

Antikvarisk medverkan i samband med
partiellt byte av plåttak

*Nässjö stad i Nässjö kommun,
Jönköpings län*

Rapport och foto: Anders Franzén
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2016

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

ANTI KVARI SK MEDVERKAN

1. ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Antikvarisk medverkan Anders Franzén	Rapportförfattare Anders Franzén	Dnr. 53/15	Lst./Kommun dnr. 432-1022-15	Slutbesiktning utförd 2015
Fastighetsbeteckning/Populärnamn Nässjö stadshus på Ören 1		Beslut enligt ☒ Lagen om kulturminnen m.m. ☐ Förordningen om bidrag till kulturmiljövård ☐ Plan- och bygglagen		
Län Jönköpings län	Kommun Nässjö kommun			
Stadsdel/Trakt	Socken/Församling Nässjö stad	Fastighetsägare/Adressuppgifter NÄSSJÖ KOMMUN		
Ekonomisk karta	Koordinat x	Koordinat y	Tekniska serviceförvaltningen 571 80 NÄSSJÖ	

2. BAKGRUND (bakgrundsbeskrivning, historik)

Nässjö stadshus uppfördes 1913-15 efter ritningar av arkitektfirman Ewe & Melin i Malmö, ett av Sydsveriges mest produktiva arkitektkontor, med inriktning på offentliga byggnader och bankpalats. Stadshuset är en representativ och påkostad monumentalbyggnad som vittnar om den nyblivna stadens självmedvetande. Stadshuset är uppfört i dåtidens nationalromantiska anda med tre våningar och mansardvåning samt ett markant hörntorn i fasadens södra sida.

Huvudentrén ligger mot torget, en paradentré med granittrappa och portik med bevarade träportar och ovanför detta ett kraftigt burspråk med koppartak, krönt med stadsvapnet i granit. Byggnadens höga sockel är av huggen granit och fasaderna utförda i rött, handslaget Börtingetegel. Fönstren i första våningen är rundbågiga och i övriga våningar raka. Tak och tornhuv är klädda med koppar. Från början var det tänkt att huset skulle bli rådhus, men Nässjö blev stad under landsrätt och fick alltså ingen egen jurisdiktion. Stadshuset kom att inrymma stadshotell med festsal, tillika fullmäktiges sessionssal, lokaler för den nya stadens administration, polisstation med arrestlokaler, affärslokaler samt bostäder. Polisen flyttade till brandstationens tillbyggnad 1953 och hotelldelen flyttades till Hotell Högländ då detta stod klart 1964. Den allt sedan kommunsammanslagningen 1971 utökade administrationen kräver numera så stort utrymme att stadshuset inte längre räcker till för sin ursprungliga funktion.

Nässjö stadshus blev byggnadsminnesförklarad 1983, såsom ett tidstypiskt och representativt exempel för sin tids monumentalarkitektur. Skyddsbestämmelserna omfattar dels rivningsförbud och dels förbud mot förvanskning av exteriören. Vård- och underhållsarbeten ska utföras på ett sådant sätt att de kulturhistoriska värdena inte minskar.

Det aktuella takbytet mot Karlagatan föranleddes bland annat av att snörasskydden var bristfälliga och att tillgängligheten var olämpligt utformad.

3. ÅTGÄRD

Period/år	Projektering	Entreprenör/Hantverkare	Byggherre
2015	Nässjö kommun, Tekniska serviceförvaltningen, Simon Carlsson samt Gert Johansson Byggkonsult AB, Gert Johansson	Gustavssons Plåt & Vent AB, Nässjö	Nässjö kommun, Tekniska serviceförvaltningen
Berörd byggnadsdel	Tillstånd före renovering	Vidtagna åtgärder (med angivande av material, metoder, avvikelser från program)	
Yttertaket på byggnadskroppen utefter Karlagatan, takfallet mot gatan	Yttertaket är belagt med kopparplåt lagd i förskjuten falstäckning. Takkuporna (5 st) är alla klädda med plåt på liknande sätt. Snörasskydd bestående av fyra stålrör finns längs takfoten och halvvägs upp motnocken. Snörasskydden uppfyller inte ställda krav eftersom de inte var tillräckligt säkert förankrade.	Plåttaket närmast tornet – ett längre parti på takfallets övre halva – revs i sin helhet så att takbotten blottades. För övrigt demonterades plåtarna där de befintliga snörasskydden var infästade. På de frilagda ställena belades takbotten med ny takpapp (YAP 2200).	

	Infästningarna är gjorda med skruvar genom plåten ner i takbotten. Takplåtarna närmast tornet saknade till stor del förankring i takbotten genom att fästena lossnat. Den befintliga takpappen är försvagad av ålder. All plåt är ålderstigen och har en naturlig grön patinering.	Inför arbetena företogs en diskussion kring vilken typ av kopparplåt som man skulle använda vid omläggningen. Ett alternativ var opatinerad kopparplåt, som inte skulle kunna uppnå den omkringliggande plåtens gröna ärgning på många, många år. Ett alternativ var att använda förpatinerad "Nordic green", som i någon mån efterliknar grönpatinerad kopparplåts kulör. Vidare förekom ett alternativ med grönpatinerad plåt med en viss schattering, Nordic green living 1. Oavsett vilken av plåttyperna man valde var man förvissad om att den skulle avvika från den befintliga, naturligt ärggröna plåtens yta. Slutligen valdes Nordic green. Den nya plåten lades som falsplåt med halvt i halvt förskjutna hakfalsar, i enlighet med den befintliga plåtläggningen. Ilagningarna efter de bristfälligt förankrade snörasskydden gjordes med "vilt förband" med så små plåtformat som möjligt. De nya snörasskydden gjordes av tre rör. Snörasskydden, som fästades i de stående falsarna utan håltagning i plåten, var av stålplåt och fabriksmålade i en ärggrön kulör (NCS S 3030-G30Y). För att skapa tillgänglighet till takytorna togs en lucka upp nära tornet. Utefter taknocken byggdes en takbrygga av grönmålat stål. Längs takfoten finns en inbyggd ränna som utåt är klädd med en profilerad kopparplåt. Eftersom denna var bucklig demonterades den och rätades ut så gott det gick. Inga delar av denna plåt byttes ut.
--	---	---

4. KOMMENTARER (erfarenheter, kritisk granskning)

Utöver de av Länsstyrelsen tillståndsgivna åtgärderna utfördes en del underhållsåtgärder. Takkuporna är försedda med inåtgående tvåluftsönster med tät spröjsning. Fönstren är vitmålade. Takkupornas fönster underhållsmålades med vit färg. Brandgaveln av tegel hade delvis bristfällig fogning. Denna fogning gjordes om omedelbart efter att plåtarbetena slutförts.

5. BYGGNADSHISTORISKA RÖN / HISTORISKA RÖN (nya upptäckter, datering, ev. kommande publikation)

En ändamålsenlig och godkänd gångbrygga riskerar att upplevas som ett främmande element på en byggnad av detta slag. Vid ett framtida byte av all plåt på denna byggnadskropp kan det vara ett alternativ att förlägga gångbryggan till gårdssidan i stället.

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv

Ovan: Det befintliga plåttaket inför arbetena.

Nedan: Detaljer av det befintliga plåttaket och snörasskydden innan arbetena påbörjades.

Till vänster: Två alternativ inför valet av plåt schatterad Nordic green living 1 eller Nordic green.
Till höger: Här har rivningen av plåttaket påbörjats närmast tornet.

Ovan: Pappningen slutförd närmast tornet. Här byggdes också takluckan.

Ovan till höger: Konstruktionen av takrännans front blottades vid justeringen. Vid återmonteringen förtätades de profilerade stöden för att förstärka konstruktionen. Till höger: Ilagningen av plåtar efter snörasskyddets felaktiga infästningar genom plåten gjordes så små som möjligt. Det nya snörasskyddet sattes endast fast med klammer i de stående falsarna.

Nedan till höger: Det färdiga resultatet sett från Karlagatan.

Nedan: Underhållsmålat fönster i en av takkuporna mot Karlagatan.

Byggnadsvårdsrapport 2016:03
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM